

Дні для прийдешнього

Есей

Людина може помилятися, вибираючи свій шлях у житті, провидіння — ніколи. Свідчень такого сценарію долі — стільки, скільки людей на світі, і героїня цих рядків — не виняток.

Мовлю про **Аллу Максимівну Лук'янець** — кандидата педагогічних наук, заслуженого працівника освіти України, головного редактора журналу "Початкова школа", повнозростий ювілей якої нині на порі.

А як усе починалося?

Бачу її юнкою з поглядом, розпрозореним у звабливий і загадковий світ: безліч відкривається доріг, але де — твоя?

Ще квітне пора мрійництва, вирують згадки про шкільні роки й бентежить ілюзія, що можна повернутися туди, де колись була щасливою, уже не учнем, а навчителем. І що ж? Звичайно, вступати в педагогічний.

Містом, куди з рідного Кривого Рогу помчав її потяг, став Ужгород, а там — зачарування стародавнім градом, лекції, бібліотеки, перші наукові спроби. Згодом — Київ, аспірантура, кандидатська дисертація; нарешті, — день, коли молодого науковця представили головним редактором журналу, який перед тим уже три роки виходив у світ.

Хвилювалася? Ще б пак: журналістика, terra incognita. Утішала себе тим, що не святі горшки ліплять, та й нові колеги загалом доброзичливо поставилися до її редакторського дебюту.

— Звертайтеся, в разі чого... — казали, і вона з вдячністю відгукувалася на кожну пропозицію, аби швидше збагнути технологію випуску журналу. А водночас і самотужки — дошукувалася відповідей на незмірно складніше питання: як жити серед людей, щоб тебе шанували не тільки за посаду.

Коли робота захоплює, вона непомітно стає частиною тебе самої, твого щоденного

буття, — стає досвідом, і не лише професійним. Хоча й тут Лук'янець виявила хист, який нині називають менеджерським, а тоді — умінням створювати колектив з огляду не на те, що одну людину відрізняє від іншої, а на те, що у них спільного. І коли приходили нові працівники, то, окрім іншого, делікатно зауважувала на співбесіді, що гумки у людей, звичайно, можуть бути різні, але редакція — не місце для конфліктів.

— У нас тут нічого ділити: і проблеми спільні, і здобутки. Вони — під обкладинкою часопису, який ви тримаєте у руках, а віднині, сподіваюсь, вкладатимете не тільки знання, а й душу в його розбудову...

Дотепер ця максима головного редактора — в пам'ятку тих, хто прийшов у "Початкову школу" два, а то й три десятиліття тому, і сприймається як неписаний закон колективного творення журналу.

Безумовно, педагогічний вишкіл додавав головному редакторові впевненості, а відчуття слова і часу, притаманне журналістам, спонукали обирати до друку краще із пропонованого авторами, розширювати тематичну палітру часопису, відкривати нові рубрики, покликані допомагати насамперед учителям. І тепер Лук'янець уже не думалося про те, що, можливо, не треба було їй це редакторство, що варто було пильнувати учительської чи наукової справи...

"Початкова школа" знаходилась на тодішній вулиці Леніна, 44, — у самому центрі столиці, де вирувало інтелектуальне, духовне життя, яке не могло оминути редакцію. Адже за якихось сто-двісті метрів — педагогічний інститут, університет, трохи далі — театр російської грами, людний Хрещатик з книгарнями, універмагом на розі та зеленими острівцями сквериків.

І майже поруч – оперний театр, де після навчання в музичному училищі та консерваторії вперше вийшла на сцену її донька Вікторія Лук'янець. Уболівати за тогочасну дебютантку прийшла разом з батьками вся редакція.

Сюди ж, у редакцію, легко збігали сходами майбутні професори й академіки, тепер обтяжені літами й науковими званнями; тоді ж, хвилюючись, переступали вони поріг кабінету головного редактора, сподіваючись побачити в журналі свої перші статті. Тут гартували крила для творчого злету такі нині відомі науковці-академіки, як Олександра Савченко, Іван Бех, Микола Вашуленко, Надія Бібік та інші.

Провідні дитячі письменники не цуралися часопису, охоче друкували тут поезію й прозу різних жанрів, зокрема казки. Зростав наклад журналу, що ставав дедалі популярнішим, а відтак – і авторитет головного редактора, до думки котрого прислухалися на коллегії міністерства, вчених радах, науково-практичних конференціях, виїзних засіданнях часопису, присвячених тій чи іншій педагогічній проблемі.

Щоразу це була подія для Умані, Переяслав-Хмельницького, Кам'янець-Подільського, де знаходилися педагогічні інститути. Там учительство й науковці заздалегідь готувалися до приїзду журналістського колективу, очолюваного Аллою Максимівною, аби гідно явити свій доробок не лише в педагогіці, а й малярстві, виробах народного мистецтва, художній самодіяльності.

Наприклад, в Умані перед початком науково-практичної конференції за участі співробітників "Початкової школи" її організатори провели екскурсію інститутськими лабораторіями, познайомили з тими, хто тут працює. З розповідей господарів й особистого знайомства перед журналістами поставав образ педагогів, які люблять свою справу, – людей, у творчості розкутих, гордих своїм фахом. Місто кияни полишали, збагатившись десятками добрих знайомств і матеріалами, яких вистачало не лише на спеціальний номер, а й публікувати згодом упродовж року.

А з Ужгорода, бувало, Алла Максимівна діставалась у віддалене закарпатське село, де працювала вчителькою її подруга.

На вихід чергового числа "Початкової школи" завжди з нетерпінням очікували вчителі – особливо сільських, селищних шкіл, бо знали: там завжди знайдуть поради, як вести уроки з тієї чи іншої програмової дисципліни.

Нове життя нового прагне слова. І воно лунало зі сторінок часопису, виправдовуючи сподівання читачів, які б події не струшували суспільство переходною добою.

Хоч би 1990-ті згадати, важкі навіть у виживавчому сенсі, коли чимало видань змушені були припинити своє існування. "Початкова школа" вігчайдушно трималася на плаву й зуміла зберегти колектив, звиклий до командної роботи в такому, а не якомусь іншому складі.

Крім того, важили традиції часопису, які вмістили досвід педагогічної думки десятиліть, а також уміння оперативно відгукуватися на новочасні напрацювання. Не випадково саме "Початковій школі" довіряли свої праці автори-новатори. А коли в редакції побачили: журнальної площі замало, аби донести освітянській громаді ідеї, ними висловлені, – вирішили ризикнути й заснувати видавництво.

Тоді важливо було "вгадати" з творами для друку, мати чуття, притаманне А. Лук'янець, щоб кілька видань витримала, скажімо, "Логіка" О. Митника, твори Анатолія Костецького, Анатолія Качана, Ярослава Стельмаха, Марії Чумарної. Вони залюбки купувалися, зокрема, на престижному Львівському книжковому Форумі, де видавництво "Початкова школа" – серед постійних його учасників.

Є в Алли Максимівни роками вироблена звичка: переглядати редакційну пошту, радіти новому імені, що зближувало в рядках надісланої статті чи нарису. Зацікавлювалася тоді долею автора, телефонувала до школи, де він чи вона працюють, аби познайомитися ближче й обговорити теми майбутніх публікацій.

І так чи не кожен діалог, започаткувавшись, виходив за межі формальних стосунків, набуваючи різноманітних барв і відтінків людяності. Зокрема, — вгядності, що відгукнувала в розлогих і зовсім стислих листах до редакції, як оцей — молодого учительки Вікторії Жили з містечка Першотравеньська на Дніпропетровщині: "Шановна Алла Максимівна і працівники журналу "Початкова школа! Дуже вгядна Вам за надруковану в третьому номері часопису статтю. Моя радість безмежна! Пропоную Вашій увазі ще один свій виступ з презентацією на педраді. Можливо, запропонований матеріал комусь згодиться", — скромно догавала насамкінець дописувачка.

Стаття, проілюстрована слайдами, називалась "Навчальна інноватика задля підвищення мотивації та покращання якості знань учнів". Отже, пошук молодого вчительки триває як тематично, так і щодо стилістичної подачі матеріалу. Авторів треба виховувати, переконана головред, заохочувати до творчості, і на прикладі В. Жили редакції це, безумовно, вдалося.

А хіба не цікавий, по-філософськи розважливий епіграф до статті, щойно схваленій нею до друку:

Чому корабель перемагає хвилі,
хоча їх багато, а він — один?
Тому, що у корабля є мета, а у хвиль — ні.
Якщо ми маємо мету, то завжди прийдемо,
куди хочемо.

"Потрібен такий матеріал, Вікторіє, ще як потрібен!.." — подумки підбадьорювала авторку листа до редакції. Бо хіба не варто нагадувати дітлахам, що життя — це не лише дитинство, де тобою опікуються батьки і майже все вирішують за тебе, а твоє безперервне зусилля впродовж усіх літ, дарованих Богом; що без мети і віри нічого в житті ні досягнути, ні досягнути.

Так вона вчила ставитися до життя й дітей своїх — Вікторію та Андрія. І нині

Вікторія — відома оперна співачка, яка виступала на багатьох сценах світу. Син — музикант німецького оркестру "Філармонія націй", внучка Соломія — неодноразова переможниця численних вокальних конкурсів, володарка гран-прі. Прославляють Україну на міжнародних теренах.

Тож ними, дітьми, Лук'янець пишається, але "Початковою школою" — не менше. "Журнал — моя третя дитина, а редакція — моя друга сім'я", — мовила на своєму попередньому ювілеї, який педагогічна громадськість України відзначала п'ять років тому. Тоді плів Дніпром прогулянковий корабель, звучали віншувальні промови на її честь, тости, а вона, ювілярка, щоразу розчулювалася, дякуючи відомим ученим і державним мужам за привітання. А то враз сумовитішала, і тоді виходила на палубу, де під нею плинув у вічність Дніпро-Славутич, калейдоскопічно змінюючи берегові краєвиди.

Життя, мов ріка, хіба що стрімкіша, думалося їй; ти й не зогледілась, а вже скоро причал, і залишиться тільки хитким сходовим трапом зійти на берег, щоб виявити, скільки всього втрачено...

Десь у нутрощах корабля приглушено гуділи двигуни, з каюти долинало захопливе "браво!" То гості викликали її доньку на біс, а перед зором її матері, випереджаючи одна одну, плинули хвилі вічної ріки. "Невже, — думала вона, — це і є життя: дитинство, юність, народження дітей і два-три ювілеї насамкінець?"

Однак і здобутків — хіба мало? — підбадьорювала себе подумки. Здобутки: діти, журнал, півтисячі номерів якого вийшли до людей за її підписом; зрештою, — визнання, про що свідчить хоч би і цей велелюдний пошанівок...

І кожен день, прожитий для прийдешнього.

Олександр КАВУНЕНКО

